

(הדר"ק), ואח"כ כיבד אותנו במשקים ומיני מתוקים, והנה כבר כתב בספר יהושע (כפ"כ ס"י קצ"ט) דנכון להתיר בפני י' כיון שאומרים בין בהקיץ ובין בחלום... ומקפיד שם שיהי' י' לומדים להתיר, ורבי הקדוש הוסיף מדעתו שיהיו כהנים ג"כ שיש בידם כח הברכות".

כ"ג כסנהדרין קטנה

מנהג שונה הי' נוהג הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זצ"ל לערוך סדר התרת נדרים בער"ה בפני כ"ג אנשים כמנין סנהדרין קטנה (כיתו נאווה קודש ער"ה).

יבוא זכאי ויכפר על החייב

עוד ראוי לציין במנהג התרת נדרים את הידורו של הגאון רבי שניאור זלמן אבד"ק לובלין זצ"ל בעל תורת חסד שנהג להקפיד שלא ליקח להתיר לו את נדרו רק מאלו שהתירו כבר לעצמם, והביא סמוכין מדברי הגמ' (שבועות דף י"ד ע"א) כך היא מדת הדין נוהגת מוטב יבוא זכאי ויכפר על החייב ואל יבוא חייב ויכפר על החייב⁹.

⁹ יש שזיינו מקור לזה אם דברי הכלבו (ס"ח ס"ח, הו"ד צ"י ס"ח מרי"ט) שכ' בנוגע אמירת כל נדרי כליל יו"כ: "וטוב ויפה שאותו הש"ך אם יש בידו שום ספק שזוהי ונדר שימירו לו ג' אנשים בטרם רדתו לפני המיצה ויהי' זכאי, דלא כל כמיניה להתיר נדריו". ולכאורה ממ"ש בסו"ד הטעם משום דאין להתיר נדרי עצמו, קשה א"כ מדוע צריך להתיר קודם כל נדרי דוקא, אלא להכי דקדק הכלבו וכו' שימיר הש"ך נדריו קודם כל נדרי 'ויהי' זכאי', וכונתו להנ"ל כדי שיצא זכאי ויכפר על החייב.

עוד סמך לזה מדברי הגמ' בנדרים (דף י' ע"ב) דמר זוטרא חסידא כי מחייב בר די רב שמחא, משמית נפשא ברישא והדר משמית בר די רב, וכי עייל לביתיה שרי לנפשיה והדר שרי ליה, וע"ש ברא"ש, וצחוס' שם כחצו הטעם דשרי לנפשיה, כדי שיצא זכאי ויכפר על החייב לכך הי' מתיר לעצמו קודם ע"ש. ומעין זה מצינו גם במנהג "הכפרות" שכתבו האחרונים (שלי"ה יע"ץ) דיסבב מחילה לעצמו ואח"כ יסבב לבני ביתו, כדי שיצא זכאי ויכפר על החייב ולא החייב על החייב, וכה"ג בכה"ג וכפר בעדו ואח"כ לבני ביתו.

ג. קניית סכין חדש בערב ר"ה

סגולה לפרנסה

לקנות סכין ולהשחילו בער"ה

המנהג מקובל בקרב חסידים ואנשי מעשה לקנות בכל שנה סכין חדש בערב ראש השנה ולהשחילו, כמקובל בשם צדיקים שזהו סגולה לפרנסה והשפעות טובות לכל השנה כולה¹⁰.

[אוצר החכמה]

ואכן קבלה זו הובא בספר סגולת ישראל להגאון רבי שבתי ליפשיץ זצ"ל דומ"ץ אורשיווא (מערכת ר' אהרן ד''): "סגולה לפרנסה שמעתי בשם אדמו"ר הה"ק והמהור"ל דומיה תהלה מרן מהרי"א זצ"ל מזידיטשוב שאמר שיקנה לו כל אחד בערב ראש השנה סכין חדש וישחילו, והוא מסוגל לפרנסה על כל השנה, כך שמעתי מפי אנשים נאמנים ששמעו מפיו הקדוש זי"ע".

[אוצר החכמה 1234567]

סכין חד בר"ה

כענין דומה שסכין חד 'בראש השנה' הוא סגולה לפרנסה, סיפר הרה"ק רבי יצחק מנעםכ"ז זצ"ל על הרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל שהיה מחלק סכינים בראש השנה להמקורבים, לסגולה על פרנסה, וכמ"ש (בפייט

¹⁰ ראוי לציין ע"ז מנהגו נקודש של הרה"ק בע"ל עצי חיים מסיגוט זצ"ל ליקח עמו בכל מקום שצמח את הסכין שקנה בערב ר"ה כנהוג, ונקשר לזה מסופר שבשנת תרפ"ה שנת הרה"ק בע"ל עצי חיים זצ"ל את שצמח בעיר אוהעל קודם ההלולא של זקינו הרה"ק בע"ל ישמח משה זצ"ל, ואז אחר השבת קודם שנסע משם בחזרה לביתו חפשו אחר הסכין שנטל עמו, ולא מצאוהו בשום אופן, והצטער הרה"ק העצ"ח ע"ז מאד ולא רצה ליסע משם בלי הסכין, וצאין ברירה אחר שלא מצאוהו נסע משם, ולפלא שבשנה זו נסתלק בדמי ימיו. (גליון נ"ז אור גליון ג בשם הרה"ח ר' אהרן ט"ב מצוהעל ע"ה. [שהעצ"ח החאכסן אז צמח אצלו באוהעל הרה"ח רבי לייבוש ז"ל]).

^{אוצר החכמה}

לימים נוראים) חותך חיים לכל חי, וכמ"ש (תהלים קמה, טז) פותח את ידיך וסופי תיבות חת"ך שם הפרנסה כנודע (זכרון טוב עניני חת"ת אות י"ד).

קבלה זו מביא גם הגאון רבי יחיאל מיכל היבנער זצ"ל אבד"ק ניוזנוב בספרו מעשה יחיאל (פרשת בשלח אות י'): "יש קבלה מהרה"צ הקדוש מלובלין זצ"ל להיות בראש השנה בכיסו סכין חד וחלק, נגד השם של פרנסה המרומז בס"ת של פותח את ידיך, וכמו שאומרים החותך חיים לכל חי, וכמ"ש פותח את ידיך וס"ת חת"ך כנודע".

סמוכין מן התורה

סמוכין מן התורה למנהג מקובל זה מוצא הגרי"מ מניזנוב זצ"ל (שם) מקרא (שמות טז, ה) והי' ביום השישי והכינו את אשר יביאו, וכתבו הפוסקים (מט"מ ח"ד אות ת"ט בשם חיי עולם) דהוא מלשון לאתים ולמזמרות (ישעי' ב, ד), דצריך להשחיו הסכין מערב שבת להכינו לשבת קודש (רמ"א בשם הכלבו סי' ר"נ), ויש לומר דבקרא נרמז גם ערב ר"ה דביום השישי מרומז על ער"ה גמר של חודש השישי, שיש להשחיו הסכין מער"ה כדי שיהי' לו סכין חד וחלק בר"ה לסגולה לפרנסה.

*

טעם הסגולה

להסיר הרע שבס"מ

בטעם סגולה זו כותב לפרש הגאון הדיין דק"ק אורשיווא זצ"ל (שם) את דברי הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זצ"ל: "ואפשר לפרש כוונתו, כי סכין פגום רמוז לס"מ כמ"ש בתיקונים (תי' כ"א) מאן סכין פגום דא סמא"ל ע"ש, הרי דסכין קודם שהשחיו, דהיינו בעוד שהוא פגום הוא בחי' סמא"ל, ואח"כ כשמסירין ממנו הפגימות דהיינו האות מ' דהוא הרע שבסמא"ל שהוא מ' דמות כמ"ש בזוה"ק נשאר סא"ל, שהוא שם קדוש גימ' פא"י ר"ת פותח את ידיך, ובא"ת ב"ש הוא חת"ך שם הפרנסה, וזהו חותך חיים לכל

חי, וזאת היתה באפשר כוונת אדמו"ר הקוה"ט זללה"ה, וכבר נודע שהגה"ק מהרי"א זצ"ל מקאמארנע אמר עליו שהשכינה מדברת מתוך גרונו, ואין הוא מדבר בלא ייחוד זי"ע".

פירורין קשה לעניות

טעם נוסף כתוב בספר ליקוטי מהרי"ח (ח"ב סדר התנהגות ער"ש): "אומרים בשם אחד מקדושים דסכין חד הוא סגולה לפרנסה, ושמעתי הטעם משום כשאינו חד עושה פירורין וקשין לעניותא". וכיוצא בו העלה הגרי"מ אבד"ק ניונוב זצ"ל בספרו שו"ת לבושי מכלול (בכו"א מכללתא ומלבשתא אות ג').

סכין לחג השבועות בחי' ר"ה

בקשר למנהג מקובל זאת לקנות סכין חדש לראש השנה כסגולה לפרנסה ראוי לציין עובדא נפלאה שאירע עם הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זצ"ל בע"ל אך פרי תבואה שהי' נוסע לעתים תכופות להסתופף בצל קדושת הרה"ק בע"ל דברי חיים מצאנז זצ"ל לקבל ממנו לקח ותושיה, פעם אחת באחד מנסיעותיו לצאנז בפרוס חג השבועות, התיישב בדעתו והחל להרהר בגודל מדריגת הימים המיוחסים האלו, והוא התעמק בהרהוריו אלו עד שנזכר במאמר חז"ל (ר"ה דף ט"ו ע"א) שאמרו על ערך חג השבועות זמן מתן תורתנו שבו גם נידונין על פירות האילן, כיון שנזכר במאמר הזה החליט כיון שהיום הוא בחינת ראש השנה כדאי לקנות סכין חדש לחג הזה כדרך שנוהגין לקנות סכין חדש לר"ה כסגולה לפרנסה, כשהגיע הרה"ק מליסקא זצ"ל לצאנז קדמו הרה"ק מצאנז זצ"ל בקבלת פנים מתמיה, ואמר לו: "הרי אצלך ראש השנה יהי רצון שתזכה לשנה טובה ומבורכת", כל הנוכחים השתוממו לשמוע ברכה כזאת באמצע השנה, אולם הרה"ק מליסקא זצ"ל הבחין בכך שעיני רבו הקדוש מצאנז זצ"ל צופות ברוח קדשו למרחוק ותופס ומרגיש מחשבותיו (בספר חיים).

פרק ה לדוד מזמור בלילי ר"ה

שח הרה"ק מהרש"ב מליובאוויטש נ"ע:
"הכלי להשפעות גשמיות על כל השנה,
הוא הכוונה בליל ראש השנה באמירת
לדוד מזמור, ושמחה יתירה על התורה
בשמחת תורה". עוד אמר: "ע"י שני
דברים ממשיכים גשמיות על כל השנה
כולה, ע"י אמירת לדוד מזמור בר"ה
וביוה"כ אחר שמ"ע בכונה עצומה, וע"י
עריכת הסעודה במוצאי יוה"כ
בהתרחבות" (ספר השיחות תרפ"ז).

אוצר החכמה

מקורות המנהג - טעמי המנהג

מקורות המנהג

אחר תפלת ערבית

מנהג קדוש שנתפשט ונתקבל בחיבה יתירה בכל קהילות ישראל,
לומר בציבור בלילי ראש השנה אחר סיום תפלת ערבית מזמור כ"ד
שבתהלים "לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה" בכוונה עצומה ובהתעוררות
רב, מנהג ותיקין זה יסודתו בהררי קודש, הנובע ממקור טהור במשנתו
של מרן האר"י הקדוש זצ"ל אשר גילה לנו תעלומות חכמה בסגולת
מזמור זה ועמקי כוונתיה לאמרה בליל ר"ה ויו"כ, כפי שנמסרה לנו ע"י
תלמידו המובהק הקדוש רבי חיים ויטאל זצ"ל הכותב בספר פרי עץ חיים
(שער תפלת ר"ה פ"ז): "בליל ר"ה ויה"כ, קודם קדיש בתרא¹, תקרא פעם אחת

---

¹ ר"ל קודם קדיש שלם עם חמקנל שאומרים אחר שמ"ע [קידם עלינו], וכ"ה בפידור
האריז"ל של רבי שבתי ושל רבי קאפיל שואמר אומן קודם ק"ש ועלינו, וכ"כ
מפורש במט"א שדכריו נוצעים מדברי האריז"ל אלו (ראה עוד הערה הבאה).

מזמור (תהלים כד) לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה, ותכוין באמרו לה', ל' בפתח, י' בשבא, ה' בקמץ, ו' בשבא, ה' בקמץ, [נ"א י' בשבא, ה' בסגול], ולא יחסרו כל מזונותיו כל השנה, ואם הוא בכית יאמר אותו אחר קריאת התרגול בלילות הנ"ל, וזה נקרא שם הפרנסה".

כל הציבור יחד

אם כי בכתבי האריז"ל אלו אינו מפורש להדיא המנהג לאמרו כל הציבור יחד, הרי מובא המנהג כן ע"י הגאון בעל מטה אפרים זצ"ל הכותב בספרו (סי' תקפ"ב ס"ג): "יש נוהגין לומר מיד אחר סיום התפלה לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה, והוא מסוגל שלא יחסר מזונותיו כל השנה, וקצת נוהגין לאמרו כל הקהל יחד, ואם חל ר"ה בשבת י"ל תחלה ויכולו מגן אבות עד מקדש השבת ואח"כ מזמור זה, ואחריו הקדיש, ואם לא אמר המזמור יש לאומרו קודם קריאת הגבר".

עוד כופל המטה אפרים ושונה מנהג מקובל זה (שם סכ"ג): "כבר כתבנו לאחר סיום הש"ץ התפלה אנשי מעשה נוהגין לומר מזמור כ"ד בתהלים לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל כו' בכונה עצומה ובנעימה, וכן בליל שני של ר"ה וביוה"כ, והוא מסוגל שלא יחסרו מזונותיו כל השנה... ובליל ר"ה אומר הש"ץ המזמור (אחר)² [ואחריו] אמירת קדיש שלם עם תתקבל".

² הגאון בעל קצה המטה זצ"ל צהגהותיו למט"א (סקל"ו) הגיה כאן דל"ל 'ואחריו' אמירת קדיש וכו', ומציא שכן הגיה מו"ח הגר"ג הכהן שווארטיץ זצ"ל אבד"ק מאד בעל בית נפתלי [בן הגאון צעל קול אריה זצ"ל] בגליון המט"א שלו, דלגי' אחרת שכחז אומר הש"ץ המזמור 'אחר' אמירת קדיש, נמצא סותר המט"א את דברי עצמו שכ' לעיל (ס"ג) 'ואחריו הקדיש', דהיינו לומר המזמור קודם קודש תתקבל, נוכן העיר ע"ז הגאון רבי יצחק וזיין זצ"ל אבד"ק ווערבוי נספרו שו"ת שיח יצחק (סי' רע"א): "ולחידוש לי שנמט"א סי' זה כותב לומר כליל ר"ה המזמור אחר אמירת קדיש עם תתקבל, ובכל ספרי קדושים שמוכר אמירת מזמור זה, וכן בסידור החניא נאמר שיאמרוהו קודם קדיש נפרא וי"ע", ע"כ נראה דיש כאן ט"ס ול"ל 'ואחריו' אמירת קדיש, והו' כמ"ש לעיל, וחידוש שלא הגיהו במט"א החדשים כו'.

אומרים פעמיים באהבה

בעוד שבדברי הפרע"ח האמור לעיל על סגולת אמירת מזמור זה בליל ר"ה דקדק בלשונו "תקרא פעם אחת לדוד מזמור", היינו לאמרו רק 'פעם אחת', וכן עמא דבר, הרי מצינו נוהגים להוסיף באמירת מזמור זה בליל

חמנס גירסא אחרת למקן את דברי המט"א מציא הגאון בעל קצה המטה (ס) מה שכתב לו אחיו הגר"ש ז"א אבד"ק שימלויא זצ"ל בעל לחם שלמה: "ולע"ד יותר נכון להגיה כך, ובלילי ר"ה אומר הש"ץ אחר אמירת המזמור קדיש שלם עם חתקבל וכו', כי בליל יו"כ אומר אחר המזמור הסליחות והפיוטים ואחריהם הקדיש כמבואר בס' תרי"ט, וכלפי זה כתב דבר"ה אומר הקדיש אחר המזמור".

צענין אחר כותב הגאון בעל קצה המטה (ס) ליישב הגירסא צמט"א, שלא יסמרו דבריו אלו את אלו: "והנה לכאורה עלה צענ"ד לומר דכונת המט"א ז"ל הוא, דבאמת יש מקומות שאין אומרים אותו מזמור בציבור רק אנשי מעשה יחידים צפ"ע, ואותן יחידים אומרים אותו מיד אחר שסיימו החפלה כמ"ש לעיל בס"ג [דהיינו קודם קדיש], וכ' שם דקל"ת נוהגין דכל הקהל אומרים אותו ביחד ואז אומרים אותו אחר ויכולו מגן אבות כו' [ואחרי הקדיש], וכאן צפעי" כ"ג כ' באם אין המנהג שאומרים הקהל ביחד רק אנשי מעשה יחידים, וגם הש"ץ הוא מהנוהגים לאמרו אז יאמר הש"ץ המזמור [צלחש] אחר הקדיש, אבל לא קודם הקדיש דאז יטרכו הציבור להמתין ויהי טרחא לציבורא, כן עלה על דעתו, אבל מ"מ יותר נראה שיש כאן ט"ס [כמ"ש לעיל]".

עוד ישב לסחירת דברי המט"א הציא בעל קצה"מ (ס) בקונטרס אחרון) בשם חתנו צ"א מו"ה שמעון זאב: "ולע"ד הי' נראה לחלק בזה כי צפי" כ"ג מיירי כשחל ר"ה בחול אז צריך לומר המזמור אחר אמירת הקדיש, אבל לעיל וגם צפעי' שלאח"ז באמת מיירי כשחל בשבת, והרב אזיל לטעמיה שכ' צפ"צ שצמקומות שאומרים בשאר שבתות מזמור לדוד הי' רועי גם בשבת של ר"ה אומרים אותו, ע"כ כתב כשחל צפ"ק לומר לדוד מזמור קודם הקדיש כדי להפסיק בין מזמור זה למזמור ד' רועי, שלא יהי' נראה שגם לדוד מזמור שיין ליום צפ"ק, וכיוצא ב' המט"א צפי' תקפ"א ס"ו... עכ"ד", וסיים ע"ז חותנו בעל קצה"מ בקו"א שם: "ואם כי דברים של טעם הם מ"מ מסתימות דברי האריז"ל שממנו נובעים דברי המט"א נראה בעליל שאין חילוק בין כשחל בשבת לכשחל בחול, ולעולם צריך לאמרו קודם הקדיש... וברור שט"ס צמט"א, וכן עמא דבר".

ראש השנה, ולאמרו פעמיים באהבה, וכן הי' מנהגו של הגאון רבי מאיר א"ש זצ"ל אבד"ק אונגוואר כפי שנמסר בספר זכרון יהודה, שהי' נוהג לומר המזמור הזה בכוונה עצומה הכתובה מהאריז"ל, גם קודם עלות השחר בר"ה³.

גם הצדיקים הקדושים לבית בעלזא זצ"ל הי' נוהגים להוסיף באמירת לדוד מזמור בציבור בליל ראש השנה, שבעת עריכת השולחן בליל ב' דר"ה אחר חצות הלילה אמרו עם כל הציבור ביחד בהתלהבות גדול ובהתרגשות עצומה, ובגלל כן כינוהו שלחן זה בבעלזא בשם "לדוד מזמור טיש", שבו נאמר המזמור לה' הארץ ומלואה.

ומסופר שפעם הפליג הגאון רבי יוסף שאול אבד"ק לבוב בעל שואל ומשיב בגודל עריכת שלחן זה ואמר: "מקנא אני בהרה"ק רבי יהושע מבעלזא זצ"ל שבכוחו לאסוף ציבור של אלפי אנשים בליל ב' דר"ה אחר חצות הלילה ולומר אתם בצוותא לדוד מזמור".

אמירתו ג' פעמים

עוד מנהג שונה להוסיף באמירת המזמור בליל ר"ה, הי' נוהג הגאון רבי יהודה גרינוואלד זצ"ל אבד"ק סאטמאר לומר מזמור זה בליל ר"ה שלש פעמים'.

ואודות מנהגו זה שאל אחד מתלמידיו את הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל אבד"ק ווערבוי אם יש בזה חיובא לומר ג' פעמים כמנהג רבו, או די לו לאמרו פעם אחת.

³ ואפשר שהוא זה האס למ"ש זפרע"ח 'שצציתו יאמר אותו אחר קריאת התרנגול', הגם שפשטות כונתו רק אם לא אמרו ציהכ"נ אחר ערצית, וכן הבין צמט"א (פ"ג, ה"ד לעיל).

והשיב לו הגר"י מווערבוי זצ"ל בספרו שו"ת שיח יצחק (סי' רע"א):
 "דהנה בכל הספרים שמובא הענין להתפלל על הפרנסה במזמור זה
 בלילי ר"ה לא הוזכר רק שיאמרוהו פעם אחת... ומאחר שכל הגדולים לא
 הזכירו רק לאמרו פע"א, מהיכא תיתי לאמרו ג"פ, הרי בכל ענין
 שאומרים ג"פ מהדרים הפוסקים לתת טעם לדבר (כדוגמא מ"ש בלבוש סי' תרי"ט
 למה אומרים כל נדרי ג"פ, ועוד), ואם כי יכילנא לומר קצת טעם שיאמרו מזמור זה
 ג' פעמים, כנגד ג' זמנים בשנה אשר דנים בהם על הפרנסה, כמשנה פ"א
 דר"ה (מ"ב) בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן ובחג על המים,
 שאלו הם פרנסת האדם, בכל זה טעם קלוש הוא, וגם יש לפלפל עליו
 ולמה לאמרו ג' פעמים". [ועצ"ש שהאריך אם נכון שתלמיד יתנהג כרבו, ובפרט
 שאין לצות על הצבור לעשות כן שיש בזה טירחא דציבורא, ומסיק: "אבל שיהא
 חיובא לומר מזמור זה בליל ר"ה ג' פעמים, לא שמענו ולא ראינו, ואין מרא דאתרא
 מחייב לציית לעשות כמנהג התלמיד שראה כן מרבו"].

שלא למהר שמ"ע בשביל זה

אמנם אם כי נתייחס חשיבות מיוחדת למזמור זה בכתבי האר"י
 לאמרה בלילי ר"ה ויו"כ כסגולה על הפרנסה, מכל מקום מזהיר הגאון
 רבי דוד זכות זצ"ל אבד"ק מודינא בספרו זכר דוד (מאמר ג פס"א): "ואל
 ימהר ח"ו לומר תפלה בלחש כדי שיוכל לומר תפלה על הפרנסה קודם
 שיתחיל הש"ץ קדיש בתרא, שענין זה מסוגל מאד על המחיה ועל
 הפרנסה של כל השנה כאשר הוזכרנו האר"י זלה"ה, מכל מקום לא יעשה
 העיקר שהיא תפלת ערבית תפל, אלא נכון שהש"ץ יאריך קצת, וע"י כן
 הקהל ישלימו תפלתם ויביעו אומר תיקון הפרנסה.. וכן יעשה בליל
 יוה"כ".

טעמי המנהג

הנה עשרות טעמים נאמרו ונשנו במשך הדורות על דבר מנהגן של ישראל שכתבו המקובלים לומר לדוד מזמור בלילי ראש השנה, ובמיוחד הפליאו רבותינו הקדושים מאורי החסידות תלמידי הריב"ש טוב ותלמידיו זי"ע, וכל צדיק יאחז דרכו בקודש לקשר את סגולת אמירת מזמור זה לעיצומו של יום הדין ראש השנה, זה בכה וזה בכה מגלים לנו אור חדש להבין מנהג קדוש זה בשורשו, הנה כי כן אספנו וקבצנו כעמיר גורנה ליקוטי בתר ליקוטי, פנינים יקרים משלחן גבוה, ומשם יפרד והי' לכמה ראשים, כדלהלן:

א. סגולה לפרנסה - ב. מלך על כל הארץ - ג. יום הדין והמשפט - ד. התעוררות תשובה.

ומהם יתפצלו ויסתעפו 'טעמי המנהג' לכמה ענפים, להרחיב ולפרש את שרשי הדברים, בביאורים שונים ורמזים נפלאים, למען ירוץ ויתענג הקורא בו בעז"ה.

אוצר החכמה

א. סגולה לפרנסה

הנה טעמו העיקרי של מנהג אמירת מזמור זה בלילי ראש השנה הינו בודאי מה שמבואר בכתבי האריז"ל האמור לעיל, מפני שמזמור זה מסוגל לפרנסה, לכן אומרים אותה בכניסת היום ראש השנה, שלא יחסרו לו מזונותיו כל השנה.

ובקשר סגולת הפרנסה שראו מרן האריז"ל ותלמידיו המקובלים באמירת מזמור זה בלילי ר"ה, אמר פעם הרה"ק בע"ל דברי חיים מצאנז זצ"ל בליל ר"ה כשהגיע לאמירת לדוד מזמור, ואמר אותו במהירות גדול, והי' תמוה מאד בעיני קהל החסידים, אמנם בשנה זאת ראו נפלאות כי הי' עת רצון לכמה ענינים, והרבה עקרות נפקדו בשנה זו, לשנה אחרת בר"ה בעת סעודת הלילה רבו מאד החסידים אשר הפצירו ברבם הקדוש מצאנז זצ"ל לברכם שיפקדו בזש"ק. כי ראו משנה העברה כי בלילה זו הוא עת

רצון שאפשר לפעול הרבה אצל רבם הקדוש, אמר להם הרה"ק מצאנו זצ"ל: "אסביר לכם את הענין באמירת לדוד מזמור, דהנה תלמידי האריז"ל לא רצו להטריד את עצמם להתפלל בכל ימי השנה על עניני גשמיות, ולכן מסר להם רבם האריה"ק כוונות לכוון במזמור הנ"ל, המסוגלים לכל הדברים הנצרכים, והי' הכל בסוד, אבל כעת הסודות הרמוזים שם גלויים הם כמעט לכל איש וכל הזמן הם צועקים הב הב, ממילא שוב אינם מסוגלים כ"כ לפעול בהם כל הנצרך, אמנם בשנה העברה הי' עת רצון בשעה זו, וע"י הכוונות הי' שנה מבורכת, אבל לאו בכל יומא מתרחיש ניסא". (זכרנו לחיים).

בר"ה דנים על הפרנסה

בהוספת ביאור מה שקבע האריז"ל לבקש על הפרנסה בליל ר"ה, כותב הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל אבד"ק ווערבוי זצ"ל בספרו שו"ת שיח יצחק (סי' רע"א): "אמנם עיקר הדבר בזה הם דברי האר"י החי זי"ע שבאשר בראש השנה דנים את האדם על הפרנסה, כבריש שני דביצה (דף ט"ז ע"א) ופ"ק דב"ב (דף ו' ע"א), לזאת מחלים פני השי"ת במזמור זה על הפרנסה".

בקשת הפרנסה כשחל בשבת

ומהאי טעמא ביאר הגאון רבי דוד זכות זצ"ל אבד"ק מודינא מה שאומרים מזמור זה אפילו כשחל ר"ה בשבת, ואין בו משום שאלת צרכיו בשבת, וכה דבריו בספרו זכר דוד (מאמר ג פס"א): "ושמעתי דיש מי שמונע עצמו לאומרה היכא שחל ר"ה בשבת משום דהוי שאלת צרכיו, שאין שואלין בשבת, ולא היא...⁴ ובר מן דין איכא למימר דאין לפקפק

⁴ עוד האריך שם הגר"ד זכות זצ"ל בנימוקיו מדוע לא נחשב אמירת מזמור זה כשאלת צרכיו בשבת, דכיון שהיא דבר הרגיל לומר בר"ה בכל שנה ושנה ליכא שום איסור,